

Mustafa Pařahan, İstanbul Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birlięi (İHKİB) Başkan Yardımcısı

“Fas ve Türkiye arasında iş birliğini güçlendirecek politikaların geliştirilmesine elverişli koşullar yaratmak büyük önem taşımaktadır.”

Öncelikle, Türk moda endüstrisinin stratejik öneminden kısaca bahsetmek isterim. Türkiye, hazır giyim ve konfeksiyon üretiminde küresel ölçekte öncü bir rol oynayan ve referans kabul edilen bir ülke konumundadır. Dünya hazır giyim ihracatının yaklaşık %3,5’ini gerçekleştiriyoruz. Bu bağlamda, Türkiye dünyanın en büyük altıncı, Avrupa Birlięi’nin (AB) ise üçüncü büyük tedarikçisidir. On yıllar boyunca edinilmiş derin bir bilgi birikimiyle desteklenen güçlü bir üretim altyapısına sahibiz. Her yıl tasarım alanında ve markalarımızın değerini artırma konusunda kayda değer ilerlemeler kaydediyoruz. Günümüzde markalarımız, 100’den fazla ülkede, 3.500’ü aşkın mağazada temsil edilmektedir.

Hazır giyim ihracatımızın yaklaşık %70’i Avrupa pazarına, özellikle Almanya, İspanya, Hollanda, Birleşik Krallık ve Fransa’ya yöneliktir. Fas’a gelince, bu ülkenin hazır giyim endüstrisinde son dönemde kaydettiği gelişmeleri ilgiyle izliyoruz. Türkiye, Fas’ın ikinci büyük tedarikçisi konumuna gelmiştir. 2023 yılında Fas, toplam 702 milyon dolarlık hazır giyim ve konfeksiyon ithalatının 117 milyon dolarını Türkiye’den gerçekleştirmiştir; bu da yaklaşık %17’lik bir orana karşılık gelmektedir.

Dikkat çekici bir şekilde, Fas’ın Türkiye’ye yaptığı hazır giyim ihracatı son zamanlarda ikiye katlanmış ve Fas lehine bir ticaret fazlası oluşmuştur. Bu dinamik, sektörde giderek artan, entegre ve iki taraflı bir eğilimin göstergesidir.

Öte yandan, Türkiye’den ithal edilen tekstil hammaddelerinin, genellikle ticaret dengesizliği olarak yorumlanmasına rağmen, aslında yerel üretimi desteklediği ve başta Avrupa olmak üzere üçüncü ülke pazarlarına ihracat yapmak amacıyla kullanıldığı vurgulanmalıdır. Dolayısıyla bu durum doğrudan bir rekabet değil, üretim açısından bir tamamlayıcılık anlamına gelmektedir.

Fas’ın Türkiye’ye toplam ihracattaki payı hâlâ sınırlı olsa da, özellikle yüksek katma değerli ve markalı ürünler açısından iki ülke arasında iş birliği potansiyeli büyüktür. Ancak, Türkiye’den yapılan ithalata yönelik uygulanan korumacı tedbirler, firmalarımız için zorluk teşkil etmekte ve iş birliği perspektiflerini sınırlamaktadır. Bu tedbirlerden bazıları, iki ülke arasındaki serbest ticaret anlaşmasının ruhuna uygun görünmemekte ve Faslı tüketicilerin hazır giyimde çeşitlendirilmiş bir ürün yelpazesine erişimini kısıtlamaktadır.

Bu bağlamda, söz konusu düzenlemelerin yeniden değerlendirilmesi ve iki ülke arasında daha kapsayıcı politikalara olanak tanıyacak bir ortamın oluşturulması uygun olacaktır.

Ayrıca, birçok Türk firmasının Fas’ı günümüzde rekabetçi bir üretim üssü olarak değerlendirdiğini de belirtmek gerekir. Bu ilgi, ülkenin sanayi teşvikleri, coğrafi konumu ve nitelikli insan kaynağı sayesinde oluşmuştur. Türk yatırımcıların artan ilgisi, geçen yıl Fas’ın tekstil üretiminde gözle görülür bir artışla somutlaşmıştır.

Bazı Türk markalarının Fas’ta yerel üretime başlamış olması iki ülke arasında giderek derinleşen sanayi entegrasyonunu göstermektedir. Türkiye ile Fas’ın rakip değil, moda

endüstrisi içinde birbirini tamamlayan aktörler olarak değerlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Avrupa'nın eşiğinde bulunan her iki ülke de stratejik bir konuma sahiptir ve doğal ortaklar olarak birlikte bir tedarik zinciri kurma potansiyeline sahiptir.

Ayrıca, Fas'ın Avrupa markaları için büyük bir üretim platformu olduğu da bilinen bir gerçektir. Türkiye de bu tedarik zincirinde önemli bir rol oynamaktadır. Tedarik zincirlerinin organizasyonunda coğrafi yakınlığın stratejik olarak giderek daha fazla önem kazandığı bir dönemde, Avrupa pazarında güçlü bir ortak varlık oluşturmak üzere “kazan-kazan” anlayışıyla bir ortaklık kurmak için gerçek bir fırsata sahibiz.

Fas tekstil sektöründe kayda değer bir dönüşüm gözlemlemekteyiz. Bu değişim, özellikle ceket, gömlek ve pantolon gibi dokuma kumaşlardan yapılan hazır giyim ihracatındaki güçlü artışla kendini göstermektedir. 2020 yılında bu ihracat 1,9 milyar dolarken, dört yıl sonra 2024 yılında 4,5 milyar dolara ulaşarak %135'lik etkileyici bir artış göstermiştir. Benzer bir dinamik, tişört ve kazak gibi örme ve triko giysilerin ihracatında da gözlemlenmektedir; bu kalemlerdeki ihracat 2020'de 612 milyon dolardan 2024'te 1,7 milyar dolara çıkarak %175 artış göstermiştir.

Fas artık hem dünya pazarı hem de Türkiye için önemli bir ihracat aktörü haline gelmiştir. Ülke, bahsi geçen iki üretim alanında da artan bir ticaret fazlası kaydetmektedir. 2024 yılında Fas'ın Türkiye'ye hazır giyim ihracatı 171 milyon dolara ulaşmış, Türkiye'den ithalatı ise 70 milyon dolarda kalmıştır; böylece Fas lehine 106,8 milyon dolarlık ikili bir ticaret fazlası oluşmuştur. Küresel düzeyde, Fas'ın toplam hazır giyim ihracatı 6,2 milyar dolara ulaşmış ve dokuma ve örme ürünlerde toplamda 5,78 milyar dolarlık bir ticaret fazlası kaydedilmiştir. Böylece Fas, bugün Türkiye'den ithal ettiğinin yaklaşık iki buçuk katı kadar hazır giyim ürününü ihraç etmektedir.

Bu başarı, büyük ölçüde Türkiye'den sağlanan kaliteli tekstil hammaddelerine dayanmaktadır. Son yıllarda Fas'ın Türkiye'den iplik ve kumaş ithalatında ciddi bir artış yaşanmıştır. Bu dinamik sayesinde Türkiye, bugün Fas'ın başlıca tekstil girdisi tedarikçilerinden biri haline gelmiştir. Türkiye pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu kumaş tedarikinde başı çekmektedir. Ayrıca, polyester iplik ve kumaşlar, keten ve kenevir gibi doğal lifler ile naylon ve polyester gibi sentetik filament ipliklerde de Türkiye önde gelen ortaklar arasındadır.

Bu artan karşılıklı bağımlılık, iki ülke arasında üretim açısından tamamlayıcı bir yapının varlığını teyit etmekte ve küresel – özellikle Avrupa – tedarik zincirlerinin taleplerine etkili bir şekilde cevap verebilecek entegre bir bölgesel tekstil ekosisteminin geliştirilmesi perspektifini güçlendirmektedir.